

Zondag 7 januari 2024

Feest van Driekoningen; Openbaring van de Heer

Opening

Welkom aan u allen, hier in de kerk en u die thuis met ons verbonden bent. Wij vieren dit feest van "Driekoningen" als een soort sluitstuk van de Kersttijd. Maar in de jonge christelijke kerken in de Oosterse wereld is het anders ontstaan: daar is 6 januari eigenlijk de dag van het geboortefeest van Jezus en wordt daar nog steeds gevierd als de komst van de Messias voor *alle* volken. Wij in het Westen hebben dus water bij de wijn moeten doen; in die zin, dat het cultische midwinterfeest van de "Zonnewende" in het Romeinse Rijk zo uitbudig gevierd werd van 21-25 december, dat keizer Constantijn rond 350, toen het christendom staatsgodsdienst was geworden, het Kerst-feest (= het "Christus"-feest) voor heel het Romeinse Rijk naar 25 december heeft verplaatst met de betekenis, dat Jezus het nieuwe Licht is in alle wereldse duisternis.

(In de bijbel zelf wordt geen datum of jaartal genoemd van Jezus' geboorte. Onze jaartelling vanaf Jezus' geboorte is later ontstaan, in de tijd van paus Gregorius de Grote rond 600 na Christus, de zgn. Gregoriaanse kalender)

Vandaag krijgt dit geboortefeest van Jezus nog een diepere en bredere betekenis: God laat zijn licht schijnen over *alle* volken, over *alle* mensen. Zijn heil is bestemd voor ieder mens van goede wil, zoals de engelen zongen tot de herders in het veld. Mattheüs en Lucas willen dit duidelijk laten overkomen in hun kindheidsverhalen over Jezus, in hun eerste 2 hoofdstukken. Verhalen, die niet feitelijk, historisch bedoeld zijn, maar overdrachtelijk geschreven zijn: bij zo'n grote Messias-figuur horen wonderlijke geboorte- en jeugdverhalen met een dieper betekenis (dit gebeurde meer bij grote figuren uit de geschiedenis). De meer feitelijke gebeurtenissen van Jezus' leven beginnen bij hoofdstuk 3 van beide evangelisten, maar altijd vermengd met een diepere geloofsboodschap over Jezus als de Messiaanse figuur van Godswege.

N.B. Opvallend is het ook, dat Marcus en Johannes niets vertellen over Jezus' geboorte en jeugd; zij beginnen hun evangelie bij het openbaar leven van Jezus rond zijn 30^e levensjaar. Alleen Mattheüs en Lucas hebben deze Kerst-verhalen vol met symboliek.

Dit "Driekoningenfeest" wil dus openbaren, dat God zijn heil wil schenken aan ieder mens, die van goede wil is. Daarom ontsteken wij hier 6 speciale kaarsen, symboliserend de grote wereldgodsdiensten, die allen het licht ontvangen van hun hemelse oorsprong: het mystieke, eeuwige Licht van "God" of Jahweh of Allah of Boeddha, e.a.

Zo wil Gods licht universeel present zijn, als Bron van leven; wij noemen hierbij: het Hindoeïsme, het Boeddhisme, de godsdienst van Zoroaster (in Perzië/Iran), bijzonder het Jodendom, het Christendom en de Islam.

Overweging

Beste mensen, deze kerstweken brengen ons allen min of meer terug tot onszelf en tot elkaar. We gaan meer door de dagelijkse dingen heen zien. En rond de Nieuwjaarsdagen vragen we ons stilletjes af, hoe de draad van ons leven zich voort zal rijden en hoe het leven verder zal gaan.

Het is mogelijk, dat deze Advents- en Kersttijd ons allen veel verdieping, vertrouwen en overgave heeft gegeven: het Licht “van alzo Hoge” in onze meer of minder donkere momenten. De kerststal, met de altijd groene en verlichte kerstboom hebben daarbij een diepere betekenis en uitstraling.

De evangelie-verhalen in deze weken waren (en zijn) verhalen van hoop. Het vraagt wel enige verbeeldingskracht om in te voelen, wat ons eigenlijk verteld wordt. Bv. vandaag: het verhaal van de wijzen uit het Oosten is een verhaal voor zoekende mensen. als je nog geen rustpunt in je leven gevonden hebt, mogen we vandaag horen, dat je niet alleen staat. De kerstverhalen geven aan, dat alle mensen van goede wil, rijk of arm, gelovigen of ongelovigen, zich bij God thuis mogen voelen; mensen die nog zoekend onderweg zijn.

Vanaf de herders in het veld, de paria's van toen, en de wijzen uit het Oosten, die vreemde buitenlanders, hebben ontelbaren – en wij in hun voetsporen – deze geboorte van Christus ervaren als een doorbreken van iets nieuws. Ons mens-zijn heeft hierdoor weer richting en koers gekregen; al blijft ons gelovig-onderweg-zijn ook altijd een proces van zoeken en hopen te vinden, van geloof en twijfel, van licht en donker. Het hoort er allemaal bij. Je bent er nooit klaar mee.

Is het verhaal van de Wijzen niet het verhaal van ieder van ons? Alles is niet direct duidelijk: vaak moet je een lange weg gaan, of juist wel een duistere omweg, waar je geen ster meer ziet, om uiteindelijk bij de Bron van je bestaan uit te komen. Het gaat allemaal niet vanzelf; dan tast je de hemel af naar een teken of er ergens licht te vinden is.

De Joodse schrijvers, Lucas en Mattheüs, vertellen in bijbelse beeldspraak, dat God juist in dit proces van zoeken en van menswording naast ons wil komen staan. Niet de zelfverzekerden, niet de eigen-machtigen, herkennen Hem: zij blijven op hun standpunt staan, bang voor veranderingen. Zij wijzen weliswaar argwanend, de plaats Bethlehem aan, maar komen zelf niet in beweging. Behoeders van traditie en van eigen macht zijn zij, meer niet.

Maar wel eenvoudige, open mensen herkennen die tekenen aan de hemel (de herders en de wijzen) als signalen naar een nieuwe, andere toekomst.

Deze geboorteverhalen rond Jezus Christus hebben in de Schrift dus een dubbele bodem: ieder goedwillend mens telt mee in Gods ogen. Dit is de eigenlijke zondag van de Oecumene, die verder reikt dan enkel interkerkelijk samenkomen. Het gaat om een zorgzame, menselijke wereld; een nieuwe schepping, waarin alles en iedereen meetelt.

Opvallend is, dat Jozef en Maria van de engel te horen krijgen, dat hun kind “Jezus” moet heten, d.w.z. “Jeshua” – redder van de mensen, zoals Jozua, die het volk in het verre verleden, bij de Exodus o.l.v. Mozes, naar het beloofde land bracht. Het exodus-verhaal van toen speelt zich opnieuw af in Jezus' leven: vergelijk Mozes in het rieten mandje en Jezus in een houten kribbe.

Men heeft in Jezus de nieuwe Mozes herkend. En koning Herodes, met de kindermoord, is identiek aan de Farao van Egypte. Maar de beide moeders, allebei "Mirjam" geheten, weten met hun kind te ontkomen.

Zo hebben de evangelisten Lucas en Mattheüs aan dit geboorteverhaal een bijzondere betekenis en diepte weten te geven, waarbij het geboren worden van het zuiver menselijke (of het zuiver Goddelijke) nog altijd bedreigd wordt door de macht van het kwade. Bedoelde de evangelist Johannes dit later ook niet in zijn Proloog: "Het licht kwam in de duisternis, maar de duisternis heeft het niet aanvaard". In het Weihnachts-oratorium van Bach klinkt ook de klank van de Mattheüs Passion al door in een enkel choraal; kribbe en kruis zijn uit hetzelfde hout gesneden.

Beste mensen, gelovig mens-zijn blijft zo altijd een proces van droom en harde werkelijkheid. Wie naar licht zoekt, weet ook van donker. Wij leven, sinds de komst van Jezus (zo zeggen wij christenen) echter onder goed gesternte. Dat wordt ons vandaag doorgegeven. Het hele Kerstgebeuren is een verhaal van hoop en vertrouwen. Er wordt ons alleen gevraagd om er open voor te blijven staan én om in beweging te blijven. Niet allen fitness in sportschoen, maar ook geestelijk in beweging blijven, al is het alleen op zondagmorgen. Spiritualiteit vraagt ook om onderhoud en oefening.

Zo met elkaar op weg willen gaan in dit nieuwe jaar, welke zijwegen of omwegen dat ook met zich meebrengt. Niet te ver weg kijken, maar dicht bij jezelf blijven. We mogen onder goed gesternte leven. "Er is er Een, die met ons gaat, en wie 't verstaat, die is niet meer alleen...!", dicht Henriëtte Roland Holst.

Een zegenrijk Nieuwjaar gewenst!

Pastor Gerard Weersink